

www.e-rara.ch

[Opus tripartitum de praeceptis Decalogi, de confessione, et de arte moriendi]

Gerson, Jean

[Köln], [um 1467]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-121462>

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Incipit opusculū triptitū de
preceptis decalogi De confessioe
et de arte moriēdi. p eximū sa
cretologie pfectore; Magis
strū iohānem gerson alme vni
uersitatis pfect Cācellariū

Ristiaitati suus q̄liscūq; zelator
psper ad virtutes vicis depuls
incremētū. Salubre duxi sequēs
opusculū triptitū de pceptis. de
cōfessioe. de scia mortis. breuitate qua potui
tradē. quatuor p̄sertim xpianorū generib;
pro futurū. **P**rimo sacerdotibus et curatis
illitteratis. atq; simplicib; qui cōfessiones
audire debēt. **S**cdō indoctis q̄buscūq; p̄sois
secularibus aut religiosis. que ecclie solitis
sermoibus aut p̄dicacōibus. pro diuinorū
p̄ceptoz noticia intesse nō possunt. **T**ercio
pueris et iuuenib; qui a rudimētis infātie
circa fidei nostre gnālem tenorē et p̄ncipalia
pūcta p̄mitus debēt erudiri. **Q**uarto p̄sois
domos dei vel hospitalia loca frequētantib;
et infirmoz sollicitudinē gerentib;. **Q**uo
circa ad hui; doctrinē publicacōez q̄druplex
psonaz status debet vigilare. **P**rimo plati

quos inferiorum curatorum regimen de propin-
quo concernit quibus insuper curatorum igno-
rantia crassa diuine legis. et insufficiens eru-
dicio simplicis populi imputabitur in pecca-
tum. **¶** Secundo parentes pro filiis apud
scolarum rectores instare deberent. **¶** Tercio
domorum dei et locorum hospitalium guber-
natores et magistri. **¶** Illi quarto genera-
liter. qui in verbis aut factis. et alijs signis
alios ad peccandum induxerunt. Quique ex
officio alios docere debuerant. et id agere
negligunt. **¶** Non namque sumptibus suis et di-
ligentijs. per huius aut similis doctrine pu-
blicacionem debent aliorum correctionem
procurare. **¶** Hoc enim agere penitentia quod-
dam est. hoc satisfactio. hoc opus misericordie
deo acceptius quam elemosina corporalis. Agant
igitur prenominati. quod doctrina hec libris in-
scribatur. tabellis affigatur tota vel per par-
tes in locis communibus. utpote in prochiali-
bus ecclesijs. in scholis. in hospitalibus. in locis
religiosis. Denique expediens videretur. ut super
hoc fieret a principibus edictum. aut quod ab eccle-
sijs placis indulgentie offerent. Actor vero seipsum
exonerat apud te christianitatem sanctissimam
agat quilibet qui in te et de te gloriatur quod bonum
esse cognouerit. **¶** Gloria sit altissimo deo

in cuius noie pñs aggredior opus ad salu-
tem fideiū aīarū. ordinatū ad erudicōnem
precipue rudis et p̄deote populi. et eoz q̄b
cōfuetis ecclie sermonibz et predicacōibz mī-
nus intesse aut informai cōcedit. ¶ In quo
veluti tabella quadā et cōpēdio breui. teno-
rē fidei cristiane lucide poterūt inspīcere et
diuina precepta p̄hibicōnesqz vt ex hīs
quid agere quid v̄e fugere debeant possint
distīctius agnoscere. ¶ Cōtinet aut pñs
tractatū capitula .xviii. quozū q̄dlibet in
duas vel tres vel q̄tuor p̄tulas cōueniē-
tē subdiuidi posset. ¶ Prīmū capitulū af-
firmat mūdum a deo fuisse creatū et q̄ ipse
deus v̄s sit et trīn⁹. Cur etiam aut ad quē
finem homo creatus sit

Hermīssīe credendū est et nullaten⁹
dubitādum q̄ solū vnus est deus
omīpotens. omīa sciens. et oēm p̄fe-
ctiōē habēs. in tribus p̄sonis distīctis. q̄
sunt pater. et fili⁹. et spūs scūs. qui mūdum
creauit et creatū regit et gubernat sola sua
liberrīma volūtate. et dignātissima bōitate
¶ Speciali aut p̄uidēcia huānā gubernat
et dirigit creaturā. dans vīris et mulieribz
aīas immortales. creans eas t̄paliter. tunc
cum eas corpibus infundit. et ad ymaginē

et similitudinē suam formans eas. ut creat⁹
homo suum conditorē deum cognoscat. dili-
gat. venetur. et eius preceptis in hac mōli
vita obediens. per opera bona et meritoria
vitam tandē immōrlem btitudinis plenam
in aīa et corpe perpetuo consequat⁹. et ita sit
bonis angelis sociatus. et in loco malorum
angelorum siue demonū substitutus. Qui de-
mones ppter peccatū in has inferioēs ptes
terre corruerūt. dāpnacōnis sententiā susti-
nētes. Cum quib⁹ etiā iustissime dampna-
būtur hoīes iniqui diuinis preceptis inobe-
diētes. et more bestiali quasi non haberent
aīam rōnalem suis voluptatib⁹ seruientes

Scdm capitulū ostendit humanū gen⁹
ppter primorū parentū transgressionem et
peccatū multiplicem incurrisse miseriam

Hdei veritate credendū est primos
parētes nros adam et euā. qui ad
tam nobile finem consequende bea-
titudinis creati fuerant. clausisse paradisi
ianuam et beatitudinis introitum toti sue
posteritati generis humani. Quoniam per
peccatum inobedientie donū iusticie origina-
lis quadam hereditaria possessione pro se
et suis posteris acceptum a deo ipsi prodito-
res perdididerunt. Quo dono gratuito

originalis iusticie cōseruato nos oēs a cul-
pa immunes fuisset. et ab omī miseria fa-
mis et sitis aut infirmitatis absoluti. et ab
alia quolibet penalitate liberi. adeo quod oīs alia
corporalis creatura nobis pacifice subiecta
fuisset. et tandē absq; mortis pena in paradisu
fuisset. tñslati. hoc aut dono p pccm pmoꝝ
pentū vt pmissum est p dīto. nos moriendi
nccitatē. et vniuersam quā patimur penam
atq; miserā incurrimus. quia nascimur in
pccō originali. scilicet in p dīte original' iusti-
cie carētia. cōñ qđ pccm tanq̃ remediū effi-
cax a xpo institutū est baptismi sacramētum

Terciuū capitulū declarat qualiter a deo
redēpti fuerim⁹. quīs etiā sit gñalis tenor
xpiane fidei et credendorū a singulis

Omnipotēs dñs ac pñssimus pater
Nolens humanū gen⁹ tot et tantis
subiectū miseris in eternū perire. et
a regno paradisi in perpetuū exulare. cōcurrē-
te iusticia simul et misericordia hñs remedi-
um decreuit adhibē. **V**oluit siqđ idē pñs-
simus pater vnigenitū filiū suū absq; corru-
pcone carnē sumē. et hoīem fieri. intra inte-
merate virginis marie immaculatū vterū
Tātaq; et tā mirabilis vnio facta est duarū
naturarū diuine et huāne in vna psona filij

dei. vt vere deus homo diceret et homo deus
ipse est ihesus cristus saluator noster piter
et redemptor. **¶** Qui antea quide a patriar-
chis et prophetis denunciatus. nouissime
in fine temporu in hac vltima mundi etate
conceptus et natus. a pastoribus est agnitus
a tribus regibus orientis adoratus a symeo et
sene et alijs q pluribus predicatus. et a be-
ato iohanne baptista demonstratus. **¶** Idem
deus et dñs noster ihesus xps circit anoru
triū spacio legem diuinā xpianāq; religio-
nem p̄dicauit et docuit. eā innumerabilib;
miraculis confirmando. quā et in scripturis
quatuor euangeliorū nobis per suos m̄stros
exhibitā obseruandā reliquit. Ordinauit
in sup septē sacramenta eccl̄astica. q sūt ba-
ptism⁹. cōfirmacō. ordo. eucaristia. penitētia
m̄rimoniū. vñctio extrema. **¶** Ipse postreō
vt nos redimēt et saluaret sū p̄cio pylato
supplicō crucis acerbissimā sustinuit passio-
nem et mortē. sepult⁹ deinde. et tertia die re-
surgēs spaciō dierū q̄dragita. discipulis su-
is veritatē sue r̄surrexiois declarās frequēt
appuit et tādē vidētib⁹ aplis celos ascēdēs
sedet ad p̄ris dexterā in excelsis v̄turus est
postremo idem dei filius ihesus xps in fine
mūdi per ignē finiedī. et in meli⁹ immutādi

iudex gñalis hoim cūctorū in aia et corpore
resuscitādorū. redditur⁹ singulis p̄mia meri-
torū. bonis siquidē celeste regnū perbenis
btitudinis. pccoribus vero penale suppliciū
ignis eterni. **¶** Hic est gñalis tenor ortho-
doxe fidei xpiane. quā firmit̄ credē tenet̄ ca-
tholic⁹ q̄libz racōe vtens. absq; curiositate
pure atq; sincerit̄. sine falsitate ⁊ certitudiā
liter reiecta dubietate ⁊ nolēs plus sapere
q̄ oportet. sed occurrentib⁹ difficultatum
dubijs humiliē se s̄mittat credulitas sim-
pliciū intemerate fidei scē m̄ris ecclie. sapiētū
prelatoꝝ ⁊ doctorū ac oīm scōrū ⁊ sanctarū
qui in testimoniu hui⁹ inuolate fidei vsq;
ad mortē dimicauerūt. **¶** Contra hāc fidē
illibatā ḡuissime peccant heretici. scismatici
ydolatre. sortilegi incantatores. et magici
ceteriq; artib⁹ a lege diuina phibitis vten-
tes. aut demonū inuocatores. ⁊ gñalit̄ qui
articulos fidei nostre tōliter aut in pte. pa-
lam vel occulte derident. **¶** Illi pretēa qui non
credūt deū omia iustissime regere sua liber-
rīma volūtate. sed potius asserētes omnia
nature vel fortuē vel fato subici. **¶** Pretēa ma-
lorū quēadmodō bonorū finalem saluacōnē
affirmātes. **¶** Illi deniq; q̄ nōrū actuū impu-
tabilitatē ad meritū vel demeritū negant

qui dei predestinationem vel reprobationem
dicunt operum nostrorum tollere libertatem
Horum similes contra fidem orthodoxam sunt
errores innumeri precedenti ex intellectu super-
bo. humiliare se deo recusante. aut ex falsa phi-
losophia vel potius melancolia. fantastica. aut
demum ex voluptuosa carnalitate rationis iudi-
cium et affectus pietatem subuertente

Quartum capitulum manifestat quod deus nobis
observandum precepit enuensas decem precepta de

Sic igitur in superioribus habitum Calogi
est deus optimus atque iustissimus nos
homines ultra supraque irrationabiles
creaturas a deo excellenter condiderit ad
ymaginem suam. scilicet dans memoriā intellectum
atque voluntatem. ut cognoscamus eum ser-
uiamus et amemus. misericordissime. preterea
redimerit. passionem pro nobis talem per-
ferendo. qualem nec ipsi pro delictis nostris
sufferre vellemus. profecto iustissimum est ut
ipsi deo fideliter seruiamus. tanquam subiecti su-
permo domino. sicut filii naturales patri legitime
et velut serui ex domino peccati. carcere
mortisque redempti saluatori liberalissimo. **A**t
tento quod nobis eius precepta seruatis glo-
ria inexcogitabilis ab eodem promittitur transgres-
soribus vero inestimabilia tormenta reseruante

Cognoscens nōlominus ipse pñssim⁹ pa-
ter nrām fragilitatē ⁊ exiguā potentiā non
requirit a nobis omne seruiciū quod scdm
iusticie rigore erigere posset. dedit qñ poti⁹
certū numerū preceptorū quorū obseruacō
sibi sufficiens esset. que etiā legis decalogo
cōtinent. **Q**ua propt̃ ad hec precepta sci-
enda ⁊ intelligenda tenet quilibet p se vel
aliū dilligentia apponē pro cōseruacōe vite
spūalis quātum p vite corporalis sustētacōe
ponēt et eo maiore quo immortalis aia est
corpe prestantior. sine quoz noticia nullus
potest cōuenient̃ peccata vitæ aut ab eis
refurgē. et quoz ignorantia ex desidia pue-
mens non excusat sed accusat ⁊ cōdempnat
Sūt aut̃ hec decem p̃cepta hñs metris cōp-
hensa. Vnū crede deū. nec iures vane p ipm
Sabbata scifices. habeas in honore pentes
Non sis occisor. fur. mechus. testis iniqu⁹
Viciniq; thorum. res q; caueto suas

Quintū capitulū declarat p̃mū p̃ceptū

Primū preceptū est. Diliges dñm
deū tuū. ex toto corde tuo. ex tota
mente tua. ⁊ ex tota virtute tua.
Hoc est. non voles scient̃ rē quā
cūq; amare plus q̃ deū ppter qđ dei amorē
pdas. Hoc aut̃ preceptū cōuenient̃ ab hoīe

*Necessitas
sciendi
precepta.*

seruat et non aliter si legem dei et alia precepta opibus impleat. **¶** Quisquis enim moraliter peccat preceptum hoc infringit quia voluntatem suam diuine voluntati oppositum precipienti anponit. **¶** Spūaliter autem contra hoc preceptum agunt homines ingrati contra diuina iudicia et ordinationes aut regimen erga se vel alias creaturas murmurantes quasi non esset deus omnino iustus bonus atque misericors et totus amabilis atque desiderabilis. **¶** Illi item qui in foueam desperationis seipsum precipitant per impatientiam. **¶** Illi preterea qui vigente infirmitate aut necessitate aliqua sortilegos consulunt et diuinatores. vtentes potius in scripturis aut breuibus cartulis siue sedulis collo suspensis aut caracteribus et alijs quibuslibet vanis credulitatibus quasi deus ipse non esset usquequod bonus potens et sapiens ad eis succurrendum quantum sit eorum necessitatibus expediens. **¶** Faciatur igitur homo in necessitate constitutus quantum potest procurans remedium naturali industria non temptando deum quod graue peccatum est aut noua miracula expectando desiderandoque. Reliquum vero quod nature vires excedat deo plena fide committat et indubitanter deus qui nescit omnia qui

optimus est illud qđ optimū est modissi-
mūq; fuerit homī cōferet. Sepe equidē infir-
mitas paupertas aut alia quouis tribulacō
est hoībus vtilior q̃ nimia p̃speritas qua
facilit̃ abutimur. Scit nāq; pater quid filio
profit. m̃g̃r qđ discipulo ouemiat. ⁊ medic⁹
pacienti de remedio cōpetēti nouit melius
puidere. **¶** Peccāt insup cōn̄ preceptū hoc
illi qui mūdano quodā timore irrisorū aut
oblocutorū verba formidantes diuinis p̃ce-
ptis obedire verētur. Quia ppter etiā grauī
sime peccant huiusmoī irrisores. p̃sonas di-
uino seruicō deditas in statu r̃ligioīs. virgi-
tatis aut viduitatis cōstitutas. aut studio
theologie deputatas affectioē carnali a bo-
no ope r̃tratentes. Hoc rursus p̃cepto nob̃
precipit̃ honor et r̃uerētia sc̃is exhiberi. spe-
cialit̃ virginī marie. et bono āgelo custodi-
nō. vt nichil turpe ipso vidente ⁊ p̃nte faci-
amus. qđ p̃ntibus hoībus agē refutaēm⁹
Demiq; scōrum r̃liquias. loca sc̃a ⁊ beatorū
ymagines debem⁹ venerari. non p̃ ipsis s̃
quia videndo eas honorē impendim⁹ r̃bus
rep̃ntatis p̃ eas iux̃ ritū sc̃e m̃ris eccl̃ie. alio
qn̄ p̃ccm̃ ydolatrie cōmittitur ymaginē scđm
se adorando credendo ipsam ymaginē pul-
chrā siue turpē nouā aut veterē plus aliqđ

habere virtutis et quicquid numis includere
vel diuinitatis. **H**uius precepto plurimum
contrariatur nimis honor dominis temporalibus
aut magnatibus adulatione siue malo ali
quo fine exhibitus. **O**mnis etiam simulatio
vel ypocrisis ad inanem gloriam hominum
aut fallacem deceptionem ordinata. **I**mmo
deratus item amor parentum erga filios et
generaliter auri et argenti. aut alicuius cre
ature. sic quod homo ibi sistat et in eis confide
ciam ponat. **N**on enim hec omnia ab infer
nali morte nos poterunt liberare. solus quippe
deus est verus et fidelis amicus qui in extrema
necessitate opem prestare potest. **V**nde et super
omnia confidenter cum cordis sinceritate ho
norari debet adorari et diligere ac

Sextum capitulum est de secundo precepto

Secundum preceptum est. **N**on iurabis
per nomen dei tui in vanum et sine causa
Con preceptum hoc principaliter agunt
qui sciunt quod falsum esse credunt iurant. periurium omit
tendo. **V**alde namque hoc graue peccatum
est cum deus assumatur tanquam testis falsita
tis. et qui artificiose iurat falsum. artificio
se deierat quamquam enim pro loco et tempore
conuenienter veritas possit subterfieri non ta
men dici falsum scienter et periurium committi

Peccāt etiā grāuiter contra preceptū hoc
q̄ turpia faciūt iuramēta. deum blasphemā
tes. ⁊ aīas suas iurando demonib⁹ deuouen
tes. quib⁹ de huānitate cristi ⁊ scīs inhōne
ste loquūtur. Cōñ quos omēs sic piuros et
blasphemos. statute sūt leges pūtiue tam
a terreis p̄cipib⁹ q̄ a prelatīs ecclīasticis
Vnde dolendū est q̄ ppter negligētiam ip̄o
rū quib⁹ penas exequi p̄tinet nō forciūtur
effectū. Multū vero diligētēq̄ p̄missa debe
rēt attēdere. hī qui causa lucri de facile iu
rant. quēadmod⁹ mercatores et mercatōres
Illi etiā q̄ absorpti passione aut ebrieta
te in ludis frequēter inhonestis siue p̄hibi
tis. vt est taxilloꝝ ludus enormit̄ iurant ⁊
gñaliter quicūq̄ puerſa consuetudīne aut
indīnacōne p̄uenti. iuramentū emittūt. In
talib⁹ quippe sepe piuriū cōmittit̄ ppter qd
etiā tales aliq̄ peiores sūt in hoc sarracenis
aut iudeis minus deū honorantes. Ad hoc
aut̄ genus p̄ccī piuriū. scz reducūt votorum
fractio. ⁊ solucō fidei m̄rimonialis. ⁊ gñalit̄
infidelitas. qua in alie⁹ p̄iudiciū secretū
ip̄m reuelat. siue p̄fessionē ip̄i⁹. siue alio
mō secreto cognitū. lege nāq̄ diuina et na
turali secretū teneri debet. qd in secreto acce
ptum est. nisi alia via fuerit sibi detectum

Postrēmo contra p̄ceptum hoc reductie
peccant qui vuent aut promittunt ea que
sunt de se illicita. q̄ si p̄missa talia ope ople-
ant grauius inde ⁊ dampnabili⁹ peccant.

Terciu p̄ceptū est. Tu obseruabis
dies dñicos et festiuos ab ecclesia
seruari p̄ceptos. Nec obseruacō aut
veneracō multipliciter accipiēda est. Primo
q̄dē vt q̄libet xpian⁹ illo die dñico vel festi-
uo legitimo impedimēto cessante. missa; au-
dire teneat. Secdo vt q̄libz eo die abstineat
ab oī labore aut mercacōe. ⁊ alio quouis la-
borioso ope. scdm ritū ⁊ cōsuetudinē patrie
quā inhabitat. quā cōsuetudinē p̄lati spūal'
illi⁹ loci cōgnoscentes nō phibet. Qd si aliqui
sup tali cōsuetudinē seruāda aut alijs casibz
dubietas occurrat. cōsulat ille supiores ⁊ pi-
tos. ne p̄ amplā nimis aut strictā cōsciam
in pccm cadat. Tercio accipiēda est hec ob-
seruacō. vn⁹ q̄sqz illo die p̄p̄iā vitā ⁊ cōscia;
discutiat de cōmissis criminibus a deo remiam
petēs. Recognoscē debet tūc xpianus multi-
plicia bñficia sibi a deo prestita. nō in a quo
murmurādo. aut sibi guerrā de bonis suis fa-
ciēdo s; ḡcias r̄ferēdo. Debz tūc audiri v̄bū
dīnū ⁊ spūalis doctrīna pacifice atq; reuerē-
ter absq; irrisioē aut impedimēto quocūq;

Mediteſ p̄terea q̄libet ⁊ corā oculis cordis
q̄tum pōt cōſtituat mortē ſibi de propinquo
imminētē infernū atq; paradīſum. mortem
etiā p̄morū hōim qui in hac vita preſuerūt
facta etiā memorabilia ſcōrū et ſcārū. dicat
Pater n̄r. **A**ue maria. **C**redo. ⁊ alias ſi q̄s
didicerit oraōnes deuotas. penitētias inuē-
das ſibi diligētē pficiat. requirat inſup di-
uinū auxiliū in cēſſione mediante ſanctorū
⁊ ſcārū a quib; velut paup et mendic⁹ eleō-
ſinā ſpūalē poſtulet. nūc ad vnū nūc ad ali-
um ſe cōuertēs quouſq; bonū aliqđ ſpūale
in ſaccum ſue paup̄tatis cōgeſſerit. **P**retēa
doceat quīſq; curā aliorū habens. filios aut
filias ⁊ alios ſeruitorēs dieb; ſolēpnib; et
feſtiuiſ ſimilia facere. **N**orū enī omiſſio cul-
pabilis eſt defectus. **P**redictis tamē nō
obſtantib; licite pōt hōmo diebus dñicis ⁊
feſtiuiſ aliq̄ recreacōez ⁊ ſpaciāmētum vel
ludū honeſtū cauſa ſolaciū aſſumē plus q̄
alio tēpe. dūmō p̄ pccm mōrle nō offendaſ
de⁹. comedendo. bibendo chorīſando aut aliū
ludū exercēdo. Quāq̄ frequētīſſe in talib;
ludiſ grauia pccā cōmittātur. quēadmodū
piuria rixe diſſenſōnes deſideria. carnalia
opa. verba ⁊ carmiā luxurioſa contra deū
⁊ equitatē iuſticię. adeo vt ſepi⁹ die dñico

minus malū esset arare q̄ talia perpetrare
Con̄ preceptū hoc peccāt graui⁹ impediē
tes predicacōem aut diuinū fructū verbis
aut factis intra eccliam aut ex. Quicq; circa
eucaristie sacramētū irreuerētes sūt. aut er
ga alia ecclīastica sacramēta sicut baptismi
et m̄rimoni celebracōez qdā sūt irridētes et
sacramēta cōfirmacōis et vinctōis extreme
suscipe cōtēpnētes. **C**eterz cōn idē p̄ceptū
valde ḡuit deliquit hī q̄ in certis solēpnī
tatib⁹ anni irreuerēcias multas et abhōiabi
les perpetrāt. Illi etiā q̄ talia faciētib⁹ dant
cōsensū. Illi p̄sertī q̄ ex officio possent et debe
rēt talia impedire. nec excusari possunt ludi
pretextu. Afferit nāq; veridicū prouerbiū
Non patitur ludum. fama. fides. oculus

Septimū Capitulū de q̄rto loquitur

Honora p̄ntes. Est q̄rtū p̄ceptū. Hoc aut accipiendū est non
tm̄ de p̄ntibus carnalib⁹. s; et de pre
latis ecclīasticis. et cuātis nr̄is. q̄ nos in xpo
r̄gnauerūt. et ḡnalit̄ de p̄positis et sup̄iorib⁹
mgr̄is scz b̄nfactorib⁹ et t̄reis p̄ncipib⁹. Cō
similit̄ etiā de mortuis et defūctis intelligēdū
est. quo ad hoc q̄ p̄ ipsis deū rogare tēmur

Contra preceptū hoc graui⁹ peccant hī
quī sine causa racōnabili suis superioribus

quibuscūq; detrahūt aut maledicūt. ⁊ eos
p̄dunt. vel mortē eis optāt. quēadmodum
mali filiū parētum mortē frequentē desiderāt
vt eorū hereditatē possideant. **¶** **T**ransgredi
untur etiā preceptum hoc qui cōtēpnūt pre
cepta scē m̄ris eccl̄ie. veluti excoīcacoīs sentē
ciā p̄uipendētes. et ieiunia indicta ab eccl̄ia
sine causa racōnabili soluentes. cū tamē ea
obseruare possent sine sui corporis notabili
ḡuamiē. Sicuti etiā lib̄tatū eccl̄ie violatoēs
que lib̄ertas eccl̄ie concessa est. nō tā fauore
m̄istroꝝ eccl̄ie. q̄ntum intuitu diuini honoris
non enī p̄pter maliciā aliquorū m̄im̄istroꝝ
eccl̄ie. debet a quoq; fideli xp̄iano status pla
ticus aut eccl̄iastic⁹ diffamari aut ledi. nec
p̄dit virtutē suam baptism⁹ aut missa cele
brata siue aliud sacramentū. p̄pter maliciā
m̄im̄istroꝝ. **¶** **T**eneſ p̄terea hoc p̄cepto lay
cus fidelis quāq; aliqui eccl̄ie m̄im̄istri mali
sint. debitū reddē. missam audire. decimas
et oblatōnes ⁊ alia iura reddere ordinata
p̄ sustentacōe eccl̄ie m̄im̄istroꝝ. qui vacādo
diuino seruicō toti rei publice seruūt. plu
rimis aliorū hoīm p̄pter tpales et ncc̄arias
occupacōnes ab hoc m̄inisterio p̄reditis. q̄
sic eccl̄ie debitū reddit. lib̄ et immūis deo nō
hoīb⁹ seruit. **¶** **P**orro p̄ceptū hoc infrigūt

qui leuēt nimis et insipienter redarguunt
frenos pñcipes sup eorū actibus publicis
sive cōstitucōibus et statutis . nō attendētes
sepius eorū onera et sarcinās gñes . q̄s subdi-
tus popul⁹ nō debet nec pōt agnoscere qua
ppter nec eos de facili iudicare debz . multa
poti⁹ erantini dīno r̄seruātes . corā quo sūt
ipsi pñcipes actiū suorū rōnē r̄ddituī. **D**e
mqz soluūt hoc pceptū qui nolūt supiorū
suorū aut sapientiorū acq̄escē cōsilijs . pñs
iudicijs imitētes . prouenit quippe graue
peccatum hoc ex inobedientia et dedignanti
supbia . in errorem et deceptōem hōiem indu-
cēs . Contigit nāqz sepius vt aliquis homo
talit̄ deceptus supbia . tante se reputet sc̄ita-
tis vt huāno consilio nō indigere se credat
ssit proinde vt deceptus homo ille ppter au-
sterā nimis et idiscrētā abstīnētiā . q̄ bonā
eē credit capitis furiā aut aliā infirmitatē
incurabilem malo fine piturus incurrat

Nonū capitulum de quīto pcepto

Quintum pceptum est . Non occides
hōiem . et est intelligēdum q̄ nō est
interficiendus hō auctoritate p̄pria
l̄ p̄ticulari . et p viā facti p̄tmissa viā iusticie
et eq̄tatis . Hoc pcepto districte phibet oē p
uēfū odiū et desidiū vīdicte seu mortis aliē

malū item cōsiliū et iniqu⁹ cōsensus in ali⁹
nocumentū lesionē vel mortē. **¶** Qd si psona
lesa fuit ecclāstica. aut in statu clericali cō
stituta gūius est pccm. et incurrit eo facto
sic agentes et cōsenciētes excoīcatōis sentē
ciā. **¶** Cōn pceptū hoc grauit⁹ deliquit hñ
qui odio vel rācore pñcipalit⁹ moti. aut intui
tu vīdicte. aut aliene gūamis poti⁹ q̄ zelo
iusticie instigati pñmos suos p placitacō
nes et pcessus aut iudicia publica multipli
citer vexant. etiā quod suū est requirētes
Potest nōlomin⁹ homo qd suū est in iudicō
publico repetē. et ordīne iuris seruato emen
dam rōnabilē sue dāpnificacōis requirere
absq; hoc qd odiendo pñmū mōrliter peccet
quāq; sepe pro pace ppria et tñquillitate et
attenta pñmi indigētia. eligibili⁹ eēt oēm
emēdā absq; lite publica ēmitti. **Vulgo nā**
q; dicūt. In denario litis nō est obul⁹ amo
ris. Multū vero is qui ledit aliū debz atten
dē. qd ex alteri⁹ mutilacōe vel occisioē siue
lesione quacūq; cōtingit interdū lesū cum
suis heredibz depaupari. in quo casu ledens
quēadmodū fur aut latro ad omniū bonoz
pditorū restitucōem tenet. **¶** Pretēa cōtra
pceptū hoc grauit⁹ peccant q̄ quoquo mō
impediūt ex cōmixtiōe viri et mulieris fetum

nasce. aut abortiuū procurāt. seu percussione
violēta vteri. aut nimia ingluvie aut ppe
angustiā vestimētorū ad lasciuiā ordinatā
aut aliam quācūq; negligētem fetus custo
diam. q si fetus iam erat aiatus graui⁹ est
pccm. tunc enim vere homicidiū ppetratur

Insup cōn preceptū hoc specialiter peccāt
inuidi detractōēs odio pleni ⁊ iracūdi tunc
pripue cū inter affines aut alios guerras
aut discordias implacabiles excitāt ex quī
bus mala plurima oriūtur. adeo vt is q litē
mouit eā cū vellet non sciret aut valeret se
dare. vñ ⁊ apud deū dampnorū inde pueni
entiū reus cōstituit. **O**ccurrit demq; cōn
pceptū hoc dāpnabilis ⁊ horreda cōsuetudo
in aliquib⁹ obseruata pūnci⁹. q pro vni⁹
delicto tota ipsius progenies in mortem et
persecucōnem perquiritur. **H**oc tandem
precepto interdicitur omne duellū mortale
aut torneamētum quib⁹ mortis verisimilitē
imminet periculum

Decimū Capitulū de. vi. loq̃t pcepto

Extrū pceptū est. **N**ō furtū facies. Et
est furtū vel latrocinū rem alienā
rapere siue retinē. alio cui⁹ est igno
rāte. sic q ipi hoc cōgnosceri displicēt. **H**oc p
cepto districte phibet ois iniusta mercacō

culturā quelibz terre aut labor infidelis ⁊ fal-
lar. quodlibet aut mendosū artificiū. fictus
etiā diete labor. et rerum venaliū mutiliū
quolibz pro vtilibz venditio. siue venditor
earū. res eas emendo deceptus fuit siue nō
Non enī quia deceptus sū licite possum aliū
decipere. ¶ Prohibet item hoc p̄cepto omis
vfura. falsa aduocacō aut p̄ocinacō. placi-
tacōq; vel lis nō rite assumpta. fraudulēta
procuracō. aut iniustū iudiciū. et ḡnalter
omnis deceptō manifesta aut falso colore
velata qua quis alteri dāpnū facit qđ sibi
nollet fieri. ¶ Aggrauat aut peccatū hoc fur-
ti vel latrocinij ex circūstātijs loci ⁊ tēporis
psone. ⁊ similibz. quēadmodū si rem sacrā
in loco sacro. aut tpe oīom deputato quis
auferat. Si etiā psone dāpnificata paup fu-
erit ⁊ in se vel suo statu aut in suis heredibz
ex hoc graue det̄mentū paciat. ¶ Requirit
aut ad psone sic aliū dampnificantis abso-
lucōem. vt ablata ⁊ dāpna ex integro dam-
pnificato restituat. scđm iudiciū boni viri
quēadmodū citius ⁊ cōmodius poteit. Qđ
si facultas nō sit omia reddere. saltē quod
poteit restituat. ⁊ si dāpnificatus ignoretur
ablata nōminus in pios vfus ⁊ eleōsinas
distribuat scđm iudiciū supioris. ¶ Hoc

etiā p̄cepto prohibet̄ om̄is simonia que est
sacrorum venalitas. pluralitas itē b̄nficio
rum absq̄ racōnabili causa. et formatō vel
v̄sus false monete. ¶ Item rem aliquā ad
certos t̄minos ad credentiā plus iusto v̄-
dere. et ois tractus illicitus. ¶ Pr̄et̄ea pro-
hibet̄ hoc p̄cepto ois detractio et diffama-
tio q̄ alteri⁹ fama bona oī argēto p̄stantior
alteri iniuste tollitur. Debet equidē sic diffa-
mās alteri famā ablatā restituē quātū p̄t
publice q̄nq; v̄itatē cōfidēdo et se male fecis-
se asserēdo et multo magis si totū aliquē sta-
tum iniuste diffamaueit. ¶ Insuper hoc p̄-
ceptū infringūt q̄ a s̄bditis suis vltra iuris
equitatē et rei publice n̄citatē tēpalia bona
violēt̄ diripiūt. q̄ etiā leges iniustas aut
p̄cepta cōdūt cōn̄ dēū et ec̄ciam q̄ in eo facto
excōicacōem incurrūt. ¶ Ampli⁹ hoc t̄n̄sgre-
diūt̄ p̄ceptū adultr̄ mulieres illegitiōs
filios ad legitiōrū h̄ditatē succedē facien-
tes. queq; viroz suoz t̄o eis ignorantibus
sūptuose iumis cōsumunt. Consimilit̄ delin-
quūt filij parentum bona eis nescientibus
inutiliter exponendo. seruitores etiam et di-
spensatores dominorū suorum aut m̄grorū
bona infideliter ministrando. ecclesiastici
viri ecclesie bona luxuriose. aut pompatice

aut ea in thesauros cumulādo. Illi itē q̄ t̄mi-
nos agroꝝ dilatāt priōs defraudādo. Qui
ēbuta iuste instituta solūē rēnuūt. Et hñ q̄
b⁹ omīssa est testamētoꝝ executō. eleōsiās
et cetera legata in p̄iudiciū defūctorū implē
differētes. aut solūē r̄cusantes. **¶** Plurimi
sunt modoz horū similes qui ex p̄cedentib⁹
immoderatis sūptibus pueniūt. cum quis
multiplicit̄ ultra reddit⁹ et puenit⁹ p̄prios
sūptuosū gerit statū. sūptuosus nāq; status
sūptuosas requirit expensas. **¶** Postremo
cōn preceptū hoc grauissime peccāt. hñ qui
pecūia aut prece violēta p̄ntes p̄p̄mquos
aut seruītores p̄ncipaliter intuitu seruicij
eccl̄ie bona occupāe p̄curant cum p̄sertim
eccl̄astica beneficia dignis et sufficientibus
debeant. et pure nō symoniace offerri debeāt
Alioqñ in bñficio nullū ius acquirit. nec a
crimine liber esse pōt quousq; bñficiū simpli-
ter resignet symoniace promotus et

¶ Capitulū. xi. Septimū cōtinet p̄ceptū
Septimū p̄ceptū est. Nō mechaberis
nec luxuriosus eris. Hoc precepto
inhibet sub pena peccati mōrlis. oīs
societas et carnalis cōmixtiō viri et mulieris
excepta m̄imonij lege. Qui⁹ nāq; oppositū
asserē est error cōn fidē. **¶** Prohibet etiam

precepto hoc tã in m̃rimonialit̃ cõiũctis q̃
in solutis ois luxuriosus attactus mēbroꝝ
geitaliũ quo nō seruat̃ natural̃ ordo indit̃
a natura. l̃ nō rite copulant̃ ptes ad gñacō
nem a natura deputate. Et tanto p̃ccm hoc
gravi⁹ est. q̃nto a naturali ordine lōgius re
cedit. siue int̃ psoās solutas. siue qđ crīmē
aggrauat cõiũctas m̃rimonialit̃ siue fuerit
huiuscemoi attactus in se vel in alia psona
aut respectu bestie in altera specie. p turpissi
mā et illicitam cōplacētā cōsumat⁹. si demiq;
specialit̃ attact⁹ ipse innatural̃ pueniat a
fedissimā vilissimāq; delectacōne q̃ mollicies
vel pollucio dicitur. Si quis autem in hīs
vel aliq̃bus horũ culpabilis est. sufficienter
intelligere potest quid isti modi generales
loquēdi significant nec enī p̃ticulari⁹ extra
confessioēz est ab hominābilis hec immūdia
explicanda. ne caste aures pure et innocen
tes horum prius ignotoꝝ noticiā acquirāt
et scandalizent. **Sunt etiā casus isti enor**
mū contra naturam peccatorum. prelatīs
maioribus episcopis scz et suis p̃tenciarijs
ad absoluendū reseruati. quorũ aliq̃ scđm
leges ignis pena plectūtur. Nec potest ali
q̃s quotcūq; bona et elemosiās opet̃ meter
nū saluari si pudore motus hec p̃ccā reticeat

vel a deo celet ut nō possit confessor peccati
spēm distinctius perpēdere. ¶ Peccati nāq;
perpetracō debuit maiore pudorem inferre
q̄ eius reuelacō presertim in cōfessioē. ¶ Inci
dit autē homo in horrendū peccm hoc varijs
de causis. aliquñ. quidē ex sola malicia altei⁹
impellētis. sicut iuuenes aliq̄ pueri alios
innocētes frequentē decipiūt. Alij ex nimio
otio. frequentē ex sūpcōne nimia potus aut
cibi. potuū p̄sertim aut ciborū excessiue nimis
sup calefactiuorū. ¶ Sepe ex inhonestis ver
bis. aut aspectib⁹ radicatis aut fixis. Rñq;
ex diuturna cogitacōe circa carnalē actum
vel cōmixtiōē viri ⁊ mulieis. aut inordina
to appetitu carnalis cōmixtiōis cū tali vel
tali p̄sona. Interdū etiā ex puerſa doctrina
parentū. seruitorū aut ancillarū. siue quod
magnū facin⁹ est magistrorū. cū quib⁹ iuue
nis aliq̄s cōuersat. aut nutritur. vel postre
mo ex sola peccati malicia. ¶ Ceterū ppter
detestandū peccatū hoc olim mūdus cōsum
ptus est vniuersali diluuiō. ⁊ quīq; ciuita
tes sōdome ⁊ gomorre igne celesti succense
ut habitatores earū viui descēderēt in infer
nū. Propter idem peccatū hoc quod diuinā
exclamat vindictam. veniūt sepius famēs
guerre. pestes. mortalitates. inundacōnes

aquarū. p̄dicōnes regnorū. ⁊ alie multipli-
ces clades prout scripturē testant. **P**rinci-
pale vero ⁊ efficax cōn peccatū hoc et gñalit̄
aduersus luxuriā remediū. est sobrietas
victus. malorū vitare consortia ⁊ ociū. ma-
las et noxias cogitacōnes statim repellere
ne figantur in corde. ex toto conatu preces
ad deum. virginem mariam. sanctos san-
ctasq; dirigere cogitacōnes suas aliorū di-
uertere. ⁊ interdum corpalem penā libēter
assumere. quēadmodū quidam peritus līn-
guā propriā mordēs ⁊ tēptacōnē alloquēs
spuendo dicebat. phyp. phyp. phyp. horrenda
immundicia. et tu nequissime demon aufus
es michi hanc illusionē p̄ntare. **H**uius
deniq; peccati luxurie plurime sūt alie spēs
scdm varios hōim status. quēadmodū car-
nalis cōmixtio affiniū. parentū. aut aliorum
ēligiosorū. Item p̄sonarū viduarū. aut vir-
ginū cōstupracō. qñq; raptus violentus ex
quib⁹ infimite clades oriunt̄. vt q̄ persona
aliqua in via p̄dicōnis cōstituit̄. aut perpe-
tuam incurrit infamiā. vel seipam occidet
aut infan̄tem ex stupro natū continuo non
baptizatum iugulabit. aut deniq; tot⁹ vn⁹
status aut cōmūtas infamiā aut ruīnā
paciētur. Sentim⁹ postremo huius peccati

in sompno fantasias et illusioēs. tunc tamē
est peccati piculū. cū q̄s antea vel pt̄ in vigilia
in nocturna fantasia vel pollucōne delectat̄

Capitulū. xij. de octauo caīt p̄cepto

Octauū p̄ceptū est. Non falsum testi-
moniū dices. Hoc p̄cepto omē men-
daciū phibet̄ illud quod in alteri⁹
pmiciem committitur. q̄ si iuramētum int̄uene-
rit graui⁹ peccat quia piurus est. Nūq̄ enī
pro salute etiā hoīs corpali vel spūali debet
quis piuriū cōmittē. siue coram iudice siue
seorsum. Periuiriū vero quod q̄s in iudicio
publico committit est casus episcopo ad soluē-
dum reseruat⁹. **Cōn̄ p̄ceptū hoc ḡuiter**
peccāt qui in cōfessione mendaci⁹ peccatum
celant. aut aliū inique accusant. Insuper cōn̄
p̄ceptum hoc agunt qui delectabili⁹ nimis
adinuētis nouitatib⁹ aut alioꝝ diffamacō-
nib⁹ aures credulas prebēt occasionē inde
peccati assumētes. asserētes nimia leuitate de
primis mala. Zelotopi p̄terea vel suspicō
si primos et actus eorū male et finistre iudi-
cantes. aut int̄pretātes adeo. vt ex huius
modi credulitate falsa. iniusta bella et lites
sepius moueantur

Sequitur. Terciūdecimū capitulum
quod nonū ambit p̄ceptum

Nonū p̄ceptū est. Non concupisces uxorem
proximi tui et similit̄ nec femina
virū concupiscat. **H**oc p̄cepto distri-

cte prohibet̄ ois mod⁹ et gestus extior mal⁹
quo trahit̄ alius vel sollicitat̄ ad peccatum
luxurie. siue per internūcium. siue per missio-
nem litterarum. siue per minas violentas
siue etiam per munera. per promissiones. p
mendacia. aut fictas adulacōnes. aut in
super superfluo vestimentorū ornatu. inordi-
nato aspectu vel incessu. verbis turpib⁹ aut
deniq⁹ attactu quolibet luxurioso. sicut fre-
quenter contingit in amplexibus et osculis.

Sciendū est nāq⁹ qd ois concupiscentia car-
nalis coniunctionis p̄ter m̄rimoniale vinculū
etiam solo volūtatis consensu plenarie per-
petrata. est mortale peccatum. vbi carnal
copula minime subsequetur.

Equidem
vera est hec regula magistralis. Omnis cō-
pleta voluntas siue bona siue mala p̄ facto
reputatur. Mala voluntas pro facto repu-
tatur. **I**n peccati genere peccare potest p-
sona m̄rimonialit̄ alteri copulata. quēad-
mod⁹ et soluta vt si mulier alteri⁹ q̄ viri sui
carnalem societatem concupiscat. Omis etiā
consensus plenari⁹ et deliberatus. quo q̄s in
turpibus et carnalib⁹ cogitacōib⁹ delectat̄

vbi etiā deest voluntas actū extiorē perpe-
trādi. scdm plures doctores est mōrle pccm
Patet igitur ex premissis omēs āplex⁹
oscula ⁊ cōsimiles attact⁹ pncipalit ex luxu-
riosis cogitacōnib⁹ prius enumeratis pce-
dentes. sunt grauiā delicta. tātoq; grauiora
si psone fuerint affines. aut religiose. vel e-
iusdem sexus. et qd enormi⁹ est. si in talib⁹
attactibus vel osculis talis nō seruetur ho-
nestas. q̄lis in publico seruaret. Quāobriē
si quis in premissis attactib⁹ vellet alteri
vīm inferre. deberet alius ex aduerso quē
admodū p vite corporalis tuicione viriliter
resistere. siue verbis siue factis. aut validis
clamoribus. aut deniq; factū tale psomis ip-
sum in hoc iuuare valentibus ⁊ ad hoc astri-
ctis reuelādo. Alioqn talis quiquis ille est
nō sinceritē suā diligit castitatē et honorem

Capitulū. xiiii. decimū declāt pceptū

Decimū preceptū est. Nō concupisces re-
primi tui. Hoc est alteri⁹ cui⁹ cūq;
Et intelligit hic concupiscentia phibe-
ri quēadmodū sup̄ vt in sexto pcepto de fur-
to ⁊ latrocinio explicatū est. Prohibet enī
hic cōcupiscentia ⁊ volūtas mala. cū mala
volūtas vt paulo ante dictū est p facto repu-
tat. Tali nāq; cupiditatē cadit frequēter

homo in inuidiā. et in impacientiam sui sta-
tus. et dei blasphemiam. apud se non recte
cogitans bona temporalia se iustius meru-
isse q̃ talis suus vicinus. quod idcirco de-
iniustus est. et sibi non nisi frustra et inani-
ter seruiendum est. q̃ si incōmodum aliq̃d
aut dampnum alteri contigerit. Stultus ille
letatur et gaudet asserens pro suis deme-
ritis et occulta malicia hoc eidem accidere

Contra preceptum hoc rēductiue peccant
operū misericordie tam corporaliū q̃ spūaliū
seu elemosinarū retentores. veluti. paupib;
indigentib; cum facultas adest. et occurrēte
euidēte nēcitāte non subueniētes. et specia-
lit̃ pntes p̃prios. quos pudēdū est mēdica-
re. a deseruiētes efuzire aut egē p̃mittētes
Cōsimilit̃ peccāt q̃ seruitoz suoz salariū vel
lucrū iustū iniuste retinēt. q̃ in elemosiarū
p̃textu aut fundacōnis ecclesiarū occupant
iniquē aliorum bona dicentes proximos mi-
mis diuites esse et eisdem abuti nec eis pro-
pterea restituenda fore. **C**ondempnat eos
namq; approbata pauli regula affirmans
non esse facienda mala vt inde bona eue-
niant. **N**ec quo quomō p̃ pccm offendend⁹
est deus. eius t̃nsgrediendo p̃ceptū q̃lecūq;
bonum inde prouenire contigerit

Capitulū. xv. ostēdit q̄liter in hīs
decem preceptis velud in mundo quodā spe
culo. facies cōsciārū nrārū debem⁹ inspicere

Hec igit⁹ sunt decem legis p̄cepta diuī
ne supius enarrata. in quib⁹ quasi
speculo quodā polito terso et mūdo
religionis xp̄iane veritatē plegere et toti⁹
vite nostre ac aīarū cōsciārūq; nrārū pul
chritudinē atq; feditatē possumus sistide
conspicē. Dñs mediantib⁹ cognoscit homo
vite sue decursū. qualit⁹ diuīna precepta ser
uaueit. q̄ntūcūq; deuāuerit. quib⁹ modis
secūdū varias pccōz spēs deum offenderit
qualis deniq; pccōrū confessio habenda sit
Quod si predictoz aliq; a quoq; non plene
intelligant. cōsulat sup hīs sapiētes potissi
me ac deuotos viros. Omīs nāq; persona
postq; ad ānos discrecōnis pueneit si cōsen
su volūtario plenario et deliberato horū ali
cui preceptoz p contēptum inobediēs existi
teit. dilectioni dei amorē creature pponendo
extra salutis statim efficiē. ⁊ in dāpnacōis
piculo statuit. nec gratū aliquid deo. dignū
btitudīne opatur. Quāq; si tēptacōem quē
aut diuturnā ire siue luxurie vel altius pccī
quīs incidat. si ipsa temptacō hōi displiceat
aut eidē hō resistat. vel nō plene ⁊ deliberate

cōfenciat mōrlit nō peccet . p̄mo sepe nullo
mō peccat sed magnū erga deū premiū me-
retur temptacōi viriliter resistendo. **Hic**
iam prospicere datum est quib⁹ vñs et mo-
dis decem hec p̄cepta infrīgantur . septem
mōrlibus ⁊ capitalib⁹ pc̄is . q̄ sunt supbia
inuidia . Ira . auaricia . gula . luxuria . ⁊ acci-
dia . Quīq; item extiorum sensuū ministeio
qui sunt . visus . auditus . olfactus . gustus . ⁊
tactus . Sicq; q̄squis in hñs decem p̄ceptis
speculi vite . se diligēt intuet̄ recte se cōspicit
seq; ppendit et hñs obediēs discrete sapit
Capitulū . xvi . explicat q̄liter triplicem
veritatē ore vel corde confitēdo . a statu pc̄i
mōrlis ad statum gracie resurgimus

Sciens n̄lomin⁹ noster misericordis-
simus pater de⁹ . ⁊ cognoscēs nr̄am
fragilitatem p̄maximā . et ad malū
promitatem . multiplicib⁹ vñs mortali vita
durante paratissimus est nobis delicta re-
mittere ⁊ graciā conferre . si dūtaxat veraci-
ter ⁊ ex corde sibi tres s̄scriptas veritates
porrigam⁹ . **Prima veritas est . Dñe sic vel**
sic cōñ v̄ram bonitatē peccaui quod michi
displicet . racōe cui⁹ ⁊ penitentiā ago q̄ vos
offendi . qui totus estis venerand⁹ et colen-
dus . quodq; mādātū v̄rm t̄nsgressus sum

Secunda veritas est. Dñe bonū habeo p̄posi-
tum ⁊ desiderium v̄io iuuantē mediāte michi
in futurū precauendi ne incidā in peccatū ⁊
occasioēs peccorū iux̄ possibilitatē viriū eui-
tandi. Tercia veritas est. Dñe bonā habeo
volūtate peccorū meorū cōfessionē integrali-
ter faciendi pro loco ⁊ tpe scdm tuum ⁊ scē
matris ecclie mandatū ⁊ p̄ceptum. **H**as
veritates q̄squis qualicūq; loco ⁊ tempore
sincerit̄ non fide aut mēdacit̄ ex corde p̄nu-
ciaueit. securus existat se in salutis ⁊ gracie
statu cōsistere. ⁊ vitā eternā merei. quāuis
om̄ia enarrata prius criminā cōmisisset. Si
etiā talis absq; alia confessione cōtinuo de-
cederet. in absentia sacerdotis. dormiendo
aut alio quouis modo morte subita preue-
tus. idē finalit̄ saluaretur. acerbissima pur-
gatoriū pena mediāte. **E**x quo notandū
⁊ salubre cōsiliū elicitur. vt xp̄ianus quilibz
singulis dieb; bis aut semel sero et in ma-
ne. aut saltē festiuis diebus redeat ad cor
suū. cōsciam examinās. an tres premittas
veritates p̄ferre valeat cū cordis sincerita-
te. sicq; intra statū salutis se eē cōfidat. **Q**d
si eas pura mente fateri non valet obstāte
volūtate peccādi. qua actualit̄ delectat̄ aut
iniquo p̄posito quo quis occasioēs peccorū

vitare reñuit quēadmodū illi qui peccatis
carnalibus meriti resurgere nolūt. aut vfu
ras suas aut iniustas mercacōnes ⁊ lucra
cōtinuāt. vel iniuste retinent alienū. Quiq;
alterius odio. vīdīcte desiderio flagrantes
in nocendi pposito perseuerant. Certissime
sciēt hī ⁊ similes nō episcopū aut papam
tales absolue posse. quāq; talib⁹ salutare
consiliū detur. vt per seipos vel alios bona
que poterit opentur orando vel elemosinas
dando. quo deus eorū corda illuminet ⁊ ad
bonū dirigat ⁊ ouertat. Nullū est enī bonū
adeo exigū qđ nō tandē de⁹ eterna vel tpa
li mercede remunerēt. Multoq; melius est
tpale bonū ⁊ minimū qđ omīno nullū pme
rerī. Saluberrimū est etiā laudabilē consue
tudinē illesam seruare. ne eam semel dissol
uendo nūq; in eternū forte resumat

¶ Capitulū. xvij. oñdit qđ sit cōfessiois mo
dus ⁊ dat circa hoc vnū breue documētum

Quocienscumq; accedit homo ad cō
fessionem peccatorum explanandā
hoc est de necessitate semel in anno
circa solemnitatem paschalem aut cum
mortis imminet piculū aut in sacramētōrū
suscepōe. Ad frequēciore enī confessionem
ēgularit nō tenemur quāq; sepi⁹ confiteri

multū prodest ad augmentū gr̃ie. ⁊ disticti-
orem cōgnitiōem. ⁊ explicatiōem peccatorū. debz
p̃meditari cōfessus quid aut in quo deliq-
rit. cum examīe diligenti cōsciā discuciens
ac si magnū inde tēporale bonū reportaret
Accuset se postmodū peccator humiliter. nō
irrisorie veraciter nō fide. vitupando se nō
laudādo. pure recte atqz sincerit̃. facta imp-
tinentiā dimittendo. discrete insup vt non
reuelentur hī quos consortes ⁊ socios ha-
buit in peccato. De hīs enī cōfessor inquirens
g̃uiter etiā peccaret. nisi forsan sodales hu-
iusmodi causa petendi cōsiliū ad eorū pellē-
dā violentiā confitēs detegeret. aut fortas-
sis ad explicatiōem peccati spēm necessitas eos
manifestari posceret vt si quis cū sola sorore
carnalit̃ cōmixtus fuit. in quo casu q̃rendū
esset cōfessor psonā in cōfessione detectam
ignorans. **S**uper casibz aut ad absoluen-
dū ep̃o reseruatis. aut supiori. remittat sa-
cerdos inferior cōfitemē ad prelatū l̃ supiorē
eum potentē absolue. nisi forsitā cōfidenti
mortis piculū imminet. aut magnū aliqd
scādālū ex hoc oboriri. vel peccati reuelatiōem
sequi cōiectura pbabili formidet. **H**oc ve-
ro pro r̃gula certa ⁊ documēto salubri tene-
atur vt nūq̃ pro peccato secreto vel occulto

penitentia publica penitentibus inuigat. nec
penitentia imponat quā nequeat aut nolit
sufferre. Non debz rursus confitēs inuictam
sibi penitentia facilliter reuelare. quo contingit
interdū peccatum suū prodi. aut confessoris
dicta aut interrogata nimia leuitate detegē
Hec enim oīa secrete confessionis integritatē
concernūt. nisi qđ absit confessor penitentem
ad malū aliqđhortaetur. ¶ Est aptea vtile
et efficax remediū diligentius retinendū ab
hīs qui puerſa inclinacōne vel consuetudine
incidunt in aliqđ enorme pccm a quo non
de facili retrahūtur. qđ scilicet seipos ad penā
aliquā pecuniariā vel alia; vsq; ad certum
tempus prefixū cū certo racōis moderamē
cōstringāt. quocienscūq; in id pccm incidē
contigerit. Dicūt namq; sepius insipientes
aliqui se a peccato ire. luxurie. piuri; . et si
qđ est simile abstinere nō posse. qui tamen
hoc ipso salubri remedio velut mendaces fa-
cilime cōfutant cū vnus albi vel franci in
emenda cuiuslibet tñsgressiois eis inflicta
pena. ipsos a perpetracione iniusti operis
retraheret. Vnde manifeste conuincitur
eos diuini precepti et proprie salutis intui-
tu. a consuetis vicij; abstinere posse. nisi
fictam et peruersam haberent voluntatem

et tales velut fatui veritati non credunt nec o-
bediunt quousque supplicia luat. et delictorum suo-
rum seram et infructuosam penam agant. fitque
iusto dei iudicio ut qui penitere de commissis cum
possunt non volunt. cum velint nequeant

¶ Capitulum. xviii. adducit non esse quem
quod ab alio ad peccatum impellendum. sed ad bo-
num potius opandum

Postremo quicquid agat homo in perso-
na sua. summe caueat alium ad male
agendum sollicitare. aut verbis aut
factis. exemplis vel consiliis aliquid agere quod
de se sit occasio ruine peccati. specialiter coram
iuueneribus aut personis innocentibus. Hoc enim
proprium est singulareque demonum officium. quem
admodum bonorum angelorum interst specialiter
homines inducere ad bonum. Comptum est etiam
frequenter accidere. quod homines aliorum ad malum
impulsores vix aut nunquam delicti sui condignam
penitentiam assecurantem perficiant. quod nequeunt
eos corrigere ad bonum quos depererunt. iam
forte dampnati sunt vindictam a deo postulan-
tes eternamque eis maledictionem iugiter imprecan-
tes. Sicuti ex opposito iam saluati aliorum do-
ctrinis et factis aut opera diligenti. qua nullum
deo opus ad sacrificium acceptius esse potest
et ad peccata delendum validius per suis adiutoribus

preces indeficienter effundunt. **C**uret etiam
propterea fidelium quos. iuxta cognitionis et virtutis
a deo sibi concessarum facultatem monitionibus et
exemplis alium ad bene agendum incitare. pater
filium. doctor discipulum. et sapiens instruat
ignorantem. **R**ogemus tamen pro mutua pace
et unanimi inuicem caritate. quo post mortem
corpi huius plenius beatitudinis participes
simus. quam nobis concedat deus vnus essen-
tialiter et personaliter trinus qui est benedictus
in secula seculorum. Amen

Sequitur examinatio conscientie

Quisquis a morte peccati ad salutis et
gracie statum vult resurgere. quod quod
ut actus sui et intentiones ad vitam
eternam utiles sint et meritorie. necesse est quod
delicta sua recogitet et cognoscat. dolens de
omissis. atque proponat auxiliante deo a peccato
mortalis se precauere et abstinere in futurum. firmum
preterea ac sincerum propositum habeat competens
tibus loco et tempore peccata sua saltem mor-
talia distincte et integraliter confiteri. **Q**uod
ut commodius fiat. priusquam confitens cri-
mina sua reuelaturus accedat. ipse circa ea
matura morosaque diligentia premeditari
tenetur quasi magnum aliquod emolimen-
tum inde reportare se crederet. ut complete

magis ipsa confessori suo ac lucidius exprimat
Quia vero plurimi simplicium ob negligentiam
aut ignorantiam non excusantem sed potius
accusantem. modos et species nesciunt peccatorum
pne confecta est tabula. quam inspicientes
confessuri. cogitatione parua instructi sufficien-
ter ad salutem poterunt sua peccata cognoscere
memoriterque tenere. et confessoribus utiliter re-
serare. Procedit autem tabula secundum numerum
et ordinem peccatorum mortaliu. que sunt superbia. inui-
dia. ira. auaricia. accidia. luxuria. gula. Con-
fessurus ergo tuam primitus conscientiam examinans
interroga te. circa peccatum superbie. Si vanam tui
laudem et propriam excellentiam quesuisti aut o-
ptasti propter bona fortuita et caduca. diuicias
scilicet aurum et argentum et renasque possessiones
aut propter naturalia bona scilicet corporis
pulchritudinem fortitudinem iuventutem et simi-
lia. seu etiam ratione gratuitorum donorum sicut
est dei cognitio vel affectus deuotio. Si alios
contempsisti propter alicuius horum bonorum prede-
tium defectum. Si aliqua opera fecisti ut inde
mundanam laudem acciperes. vel ut alij te meli-
orem quam ipse sis reputarent. et multo magis si
hoc fecisti preteritu hypocritis fide. quam ut alij
eius exemplar in bonum. vel eos a malo extra-
beres. Si nimium pertinaciter inuisus es opinioi

pprie. vel credulitati. alteri? cōsiliū contem-
pnendo. specialit̃ in materia fidei et xp̃iane
ēligiōis. ex hac enī radice pullulāt hēses
sortilegia et false credulitates. **S**i p iactan-
ciā aut inanē gloriā opa tua bona recitasti
vel te alijs p̃sentibus inculpasti vt ob hoc
huīlis et deuotus credēris. si gloriatus es
corde aut ore de malo. vt q̃ aliū defrauda-
sti. vel ei iniuriā intulisti. qđ q; p te et tuos
complices ad male agendū potens fuisti. si
superioribus tuis inobediens extitisti. et eos
contēpisti. p̃cipue carnales p̃ntes ⁊ spūales
si intra cōfessionē mentitus es. pccm tuum
aut eius speciem mūdano pudore celando
talis enī confessio inutilis est. sed et nouū
crimē incurris. si pccorū tuorū excusacōnes
q̃siuisti. aut minūisti culpā tuā socijs aut
cōplicib; imponendo. **S**i te p inobedientiā ⁊
contēptū excōicari p̃misti. aut leuīt̃ nimis
excōicatis p̃cipasti. **S**i in iudicō publico ⁊
alibi ob pudorē veritatis reuelāde p̃iuriū omi-
fisti. **S**i a bonis opib; aut verbis astinuisti
p̃pter obloquētū quorūdā fatuorū timorē
si in dignādo contēpisti pccōēs paupes igno-
rātes. impotētes. ⁊ infirmos. eos p̃cipue q̃
tibi gñe p̃pinq̃ sūt. aut si eosdē irristi. **S**i si-
gnis ⁊ verb; contēpisti eos q̃ studēt deuocōm

Si p̄sumptione motus aggressus es ardua
sciam tuā aut potentiā excedentia . aut tuo
statui aut studio indecentia

Circa p̄ccm inuidie

Si de alteri⁹ incōmodo letatus es cū
ei infortunium aliqđ contigerit . aut si
diffamacōne seu p̄secucōem incurre
rit . Si de bonis alteri⁹ doluisti . q̄ bñ famat⁹
bonus pulcher sapiēs eloquēs deuot⁹ aut
religiosus existat . Si malum alteri p̄opta
sti vel bonā famā ipsius miōrasti verbis im
quīs de eo publice vel secrete manifeste aut
fraudent̄ platis . eius verba aut opa si
mistre iudicādo aut in peiorē partem frequē
ter interpretando

Circa p̄ccm ire

Si diu cū consensu irā contra primū
tenuisti cū desiderio vindicte vel ap
petitu nocendi p te vel aliū verbis
aut factis . Si Ira vel odio cōtra quemcūq;
cōtumelias ptulisti aut in rebus nocumen
tum p̄buiisti vel irrisisti . si eū pcussisti vulne
rasti occidisti . Et attēdat diligēt̄ an lefus
sacerdos aut cleric⁹ extiteit . Si a lefis a te
l'iniuriā passis veniā petē renuisti cū p̄ser
tim equales tibi forēt . aut in nullo subiecti
Si arma inuasiva ad nocendum tulisti . Si

alteri mortē siue lesionem illicite minatus
es etiā appposito iuramēto. Si secretū alienū
reuelasti. si huiliter a te veniam petētibz
indulgentiā denegasti. Si motus ira iurasti
nequit vel piūm omīstī aut si deū blasphemasti.
ludum alearū aut aliū exercendo. Si
odio vel rācore poti⁹ q̄ iusticie zelo placita
cōmibus vel litib⁹ aliū vexasti. si alteri male
dixisti p̄sertim pntibus aut propinquis

Circa p̄c̄m Auaricie

Si alio nesciente vel nolente retines
illud qd est suū. Si furtum rei sacre
aut eccl̄astice vel alterius cuiuscūq;
intra eccl̄iam vel locum sacratū cōmīstī. Si
contra deū ingratus indignaris q̄ non tibi
sicut et ceteris prouenerunt diuicie nec ad
votum prospere succedunt omnia si ob hoc
immemor dei beneficōrum sibi seruire contē
pnis. Si cōmūia bona dominorū vel parētū
laute nimis in vsus proprios consumpsisti
aut mercennariorum et seruitorum iustum
lucrum non eisdem tribuisti. Si falsas et
iniustas mercaturas exercuisti et modum
inquiras. Si falso et mendaci artificō vsus
es. modum quere. Si symoniam in te vel
in alio perpetrasti. Si cōmutacōne vsuraria
cum alio contraxisti. aduertatur modus

Si finē lucri periurus fuisti. si ludis prohibi-
tis vt est taxillozum ludus. auaricia mot⁹
te immiscuisti. Si festiuis diebus spe lucri
manualem laborem aut mercacōnem per te
vel per aliū fieri consensisti. Si cōmissa tibi
in testamēto vel aliter legata vel eleōsinas
p̄ficere ⁊ distribuē neglexisti. Si opa miseri-
cordie ⁊ elemosinās occurrēte nēcitate obla-
tōes ⁊ decimas soluē contēpisti. Si ficta adu-
lacōne vel intencōne pecūias extorquendi
aliū decipisti aut etiā irrisisti. Si parentum
vel mariti bona eis inscijs abstulisti. Si pro-
prias ⁊ alienas possessioēs inutilit̄ cōsumpsi-
sti. si alieni dāpnī causa ⁊ occasio volūtarie
⁊ gaudenter extitisti vt lucy inde vel cōmo-
dū reputares vt exempli gracia si inē duos
rixā moues vt ex eoz mutua lite aut verbe-
re vel occisione emendā iudiciariā aut p̄o-
cinnū lucrū feras. Si famem aut pestilentia
optas vt p̄ eā dīteris. aut de parētū morte
gaudes. vt suā hereditatē accipias. aut si
piuras aut aliū ad piurandū impellis ven-
dendo ⁊ emendo. Si in artificio quocūq; inuti-
les adiueis nouitates ut ditaci⁹ habūdes

¶ Circa peccatū Accidie

Si missam ⁊ hoās vel aliud diuinū offi-
ciū seu seruiciū omīfisti celebraē ad q̄

dicenda tenebaris. Si in festis specialiter
ab ecclesia obseruari preceptis. aut alias per
tristitiam negligentiam vanitatem aut otium. eccle-
sticum officium. predicationes et sermones audire
contempsisti. Si excessum tempus diebus presertim
festiuis in verbis aut factis otiosis inutiliter
consumpsisti aut ecclesiasticum officium sermonibus
garrulis turbasti. Si idem prestitum tempus ex-
cessiue dormiendo in lecto tuo demorando. vel
aliter male occupasti. Si per negligentiam aut
incuriam sanctas habere meditationes mor-
tis iudiciorum et beneficiorum dei erga te preter-
misi. Si pro benefactoribus tuis viuis et
defunctis preces fundere neglexisti. Si con-
missorum tuorum regimini et cure non re-
cte sollicitus exististi. Si negligenter de pec-
catis contritus es aut confessus vel ante
confessionem circa peccata tua premedita-
tionem habere nolueris. Si peccatorum tuorum
oblitus es vel inuictam penitentiam minus debite
perfecisti. Si quolibet vota vel promissa infringendo
transgressus es. et attendat modus. Si denique
preceptorum ecclesie fuisti transgressor. ut si
publicam eucaristie suspensionem vel aliorum sa-
cramentorum suspensionem distulisti. Si non
recte ipsa sacramenta recepisti. scilicet non
premissa debita integrali confessione

Circa peccatū Luxurie

Si morosas cogitacōes circa carnalē actū cum cōplacentia ⁊ delectacōne nociua in corde tenuisti. si cogitacōnibus talib⁹ carnalib⁹ vel aspectibus aut verbis aut signis aliquib⁹ motum carnis excitasti nec eidē sufficientē restitisti. si hui⁹ peccati occasiones nō fugisti aut quod deteri⁹ est easdem procurasti. Si p tales tēptacōes vel motus in luxuriosū consensum cecidisti affectandi extius opus si posses vel audēs pficere. Si attactū aliquē inhonestū vel pruritū in mēbris pudendis exercuisti ex quo carnalis delectacō secuta sit ⁊ modus diligētē aduertat. Si taliū peccatōrū erga alios causa. l. ruine occasio fueris. verbis. osculāplexib⁹. aut alijs signis vel forte picturis ⁊ figuracōib⁹ inhonestis. Si dormiēdo hāc carnalē delectacōē vel pollucōnē incurristi Si cum alia psona carnalē cōmixtionē incidisti ⁊ attendat cuius gradus vel cōdicōis foret psona. an vxorata alteri. aut virgo. si gñe ppinqua ⁊ in quo gradu. si scimomialis religiosa. aut in sacris ordinibus cōstituta si tibi cōsensit aut ei violentiā intulisti. Si de mīq; eiusdē tecum sexus aut alteri⁹ erat ⁊ expmatur modus. Si luxurie peccatū opere

consumasti alio ordine quam natura dictauit
Si matrimonij legitimam honestatem non obser-
uasti ratione operis in se vel circumstantiarum que
magis in confessione certis sunt interrogacionibus
cognoscende quam verbis vel scriptis quibusli-
bet in publico referande. Si diebus festiuis
minoribus aut minoribus solempnibus talia peccata
pertrasti aut forsan in sacris locis. **¶** Si
abortiuum pcreasti aut fetum ex utero nasci
impediisti. aut obstruisti vestimentorum
aut per agitationem corporis immoderatam vel
choreis vel alijs pluribus inuitacionibus mo-
dis. Si dissolutis aut inhonestis aspectibus
et choreis et gestibus incompotis vel innata
pulcritudine aut fuce mendaciter colorata
vel denique vestimentis superfluis alios ad
malum allicere voluisti. aut te concupisci ab
eisdem affectari. **S**i a tibi matrimonialiter con-
iuncta persona carnalis copule debitum infir-
mitate aut alio legitimo impedimento ces-
sante denegasti.

¶ Circa peccatum Gule

Si ieiunia ab ecclesia obseruari manda-
ta transgressus es. cessante infirmi-
tate. impotentia. vel alia rationabi-
li causa. si ex nimia cibi vel potus supercon-
e Ebrietatem. Luxuriam. Dissenciones. aut

corporis infirmitatē incurristi. Si ob eandē
causam studiū. laborē. mercatōnē vel aliud
opus ad quod agendū tenebaris omisisti
Si per nimios sumptus in potibus et cibis
te vel tuos heredes indigere aut mendica
re coegisti. si deniq; nimis auidē aut habū
dāter cibū sūpsisti. vel delicata fercula curi
ose pparasti. aut horā comedendi puenisti
sic qd ex hoc pceptum aliqd dei vel ecclie sol
ueret. vel grande aliqd corporis incōmodū
sequētur. Per hec aut omia que de septem
peccatis mōribus iam explicata sūt. potest
homo cognoscere quibz modis quīq; sēsuū
extiorū ministrio cōi decem legis precepta
cōi misericordie opa ⁊ duodecim nre fidei ar
tículos deliquit. vt non sit opus hec poste
riora pporibus addē nisi quis enumeratis p
poribus specialiora ⁊ pticulaiora adiūgē voluit
¶ Ad plenariū aut pcedentiū intellectum
vt agnoscat qualiter uite sit faciēda. nōnda

Primo qd de cōi regula ¶ fūt aliq
est. ⁊ ecclie pcepto tenet quilibet
ad minus semel in āno circa pa
scha pcca sua cōfiteri. cum etiam
eucharistiā aut aliud sacramentū suscipere
intendit. tūc etiā cū mortis imminet piculū
Cum pterea ipe qui peccatōrē absolue pōt

adest. cuius presentia nūq̃ in posterū haberi
formidat. q̃uis sepi⁹ cōfiteri profit. quater
videlicet ānuatim vel mēfibz singulis aut
quolibz solēpm̃ festo iuxta p̃sone facultatē
et statū.

Secundo q̃ cōfessio in loco patēti vel
publico fieri debet. ne occasione secreti loci et
p̃textu deuocōis. impellat dyabol⁹ ad malas
cogitacōes. et iniqua verba vel opera. nūq̃
etiā confessor confitentis vultum aspiciat.

Tercio q̃ multa sūt crimīa a quib⁹ p̃ccō
rem sacerdos simplex absolvere nō potest
nisi penitētiari⁹ fuerit. aut a p̃lato sup̃iori po
testatē accepit. quēadmodū sortilegiū qđ
aliquādo p̃ abusū sacrarū rerū cōmittit. aut
ex alijs reb⁹ friuole causa querit q̃ nō est
causa intenti effectus. q̃ p̃ res sacras cōmit
titur sacrilegiū. qđ est fur tū rei sacre vel in
tra locū sacrū percussio violēta sacerdotis et
clerici. Symonia. heresis. ceteraq; crimīa
q̃b⁹ eo facto excoīcaciōis sentētiā incurrūt
delinquētes. homicidiū percussio patris aut
m̃ris. p̃iuriū in iudicō publico cōmissum. ad
ulteriū signat notoriū. mulierū rapt⁹ violē
tus. defloracō virginū. cōstupracō scīmonia
liū. et incestus cū cōsanguineis intra quartū
gradum. vtorū fractio. oppressio paruulo
rum infantium ob negligētem custodiam

peccatū item turpissimū et abhominabile qđ
contra naturā dicit. siue in p̃pria p̃sona per
mollicie p̃petratū sit. siue in alio cōmissum q̃
eiusdē sexus existit. vel in p̃sona alterius
sexus si fiat in alijs membris. q̃ natura ad
gñacōnem deputauit. vel si deniq; in alia
specie admissum sit. Talia nāq; crimina gū
ora sūt q̃ sit usus carmī in sacrosco die ve
neis. vnde et de eis tenetur p̃cor expresse
cōfitei. sub pena eterne dāpnacōis. ¶ Quā
to q̃ p̃sona cōfitens debet habē voluntariū
p̃positū omīa p̃c̃a sua iuxta vires integra
liter explicādi ⁊ ad interrogata veritatem
sine mendacio respondē ad sui accusacōnē
vel excusacōem. Itē celare etiam debz p̃c̃m
alius. nisi fortassis aliē suū p̃c̃m reuelare
nō possit. vel nisi personā talē ad suū cōmo
dū spūale cōfessori detegeret absq; p̃iudicō
cuiuscūq;. Quod si p̃latus supior vel penitē
ciari⁹ nō singula p̃c̃a cōfidentis integralit̃
sed solos casus reseruatos audire voluerit
reseruet p̃cor alia delicta mīori sacerdoti
potestatē sup hīs habēti cōfēda. ¶ Quāto
q̃ nullus inuictā penitentiā recipe debz nisi
quā p̃ficere voluit. quā ⁊ celare tenet vna
cū alijs cōfessori prolatis aut interrogatis
nisi forsan qđ absit idē confessor cōfidentē

verbis aliquibus ad malum inducere niteretur.

Sexto quod si grāde quod alicui restituendum sit et is ignoret cui debeat restitui. vel etiā si voto rui omutacō aut relaxacō faciēda sit cōsolat plat⁹ supior. vel ali⁹ horū ptatem hñs non tm sacerdos infeior. **S**eptiō quod sup pccis in gnali supi⁹ numeratis si casus speciales occurrāt vel numer⁹ delictorū. tenet hoc cōfites explicare tūc. p̄sertim qñ p̄ticularitas casus. vel numer⁹ speciale habet ānerā maliciā mōrle. vt cū q̄s decē frācos abstulit pauperi. vxorē et filios habēti vel in loco sacro q̄ ui⁹ pccm est q̄ furtū p̄cise in gnali omisisse Et p̄iformit in alijs casib⁹ p̄ticularitas exp̄mat. put cōfites memierit scdm bñplacitū cōfessōis. obmissis circūstātib⁹ alijs ad pccū ḡuitatē impertinētib⁹. **O**ctauo quod si p̄sona cōfites in peccādi p̄posito pseuerat. vel de nouo pccm iterāe disposuit. aut quod ablatū alii scdm facultatē suā nō vult dimittē vel restituere. aut quod a carnali pccō luxurie recusat abstinere. vel quod nocēdi iniquū p̄positū retinet. nullus hāc personā a peccatis cōfessis potest aut debet absoluerē quāq̄ tali persone salubriter consulat. vt bona que poterit interim perficiat. quaten⁹ eam deus in viā rectā dignetur illustrare. **N**ono notetur

q̄ pccm q̄libet t̄to pei⁹ ac detei⁹ est q̄nto
plurib⁹ intulit nocumētū. Propt̄ea si quis
fuerit alteri⁹ ruine causa ⁊ occasio vt inno-
centes p̄sertim iuuenes aut puellas suo cō-
silio. hortatu. vel alio quouismō sollicitando
ad pccm. agat hui⁹ rei districtā penitentiā
⁊ p̄curet deceptor⁹ a se correctionē aut emē-
dationē totis viribus. p̄curando et per se ⁊
alios eos ad viā veritatis ⁊ sanā doctrinā
reducendo. In hoc enī cōsistit p̄cō p̄ncipal⁹
sue satisfactionis ⁊ penitentie. ¶ Decimo q̄
si quis post cōf̄cie sue examiācōem diligētē
ipse pccōz quorūdā etiam mortaliū a se cōmis-
sorū nō remiscat. tunc p̄ solam ḡnalem
cōfessionem de ipsis absq̄ alia speciali salua-
bitur. si tamē ea prius oblita postmodū ad
memoriā redierint. ea specialit̄ certis tēpōe
et loco cōfiteri tenet. Quia in re piculofū est
cōmissor⁹ a se delictor⁹ mortaliū p̄ negligē-
tiā atq̄ desidīā immeōrē fieri. ¶ Absolutō

Auma absolutōis sufficiēs ⁊ requi-
sita pro pccis de quib⁹ cōfessor inten-
dit ⁊ potest absoluē cōfiterē. Ego
absoluo te a pccis tuis. In noīe p̄is ⁊ fili⁹
⁊ spūs scī. Amen. Et si cōfessio fiat de excōica-
tione tantūmō. dicatur sic. Ego absoluo te
ab excōicacōe tua In noīe p̄is ⁊ fi. ⁊ sp. s.

Amen. Et si cū hoc fiat absolucō de peccato
ppter qđ lata est excoicacō vel de alijs ad-
dat forma prior. Addicōes quedā alie con-
dicōnales aut inuolute tucius dimittūtur

Tercia ps hui⁹ opusculi de scia mortis

Queraces fidelesq; amici cuiuspiam
egroti curā diligent⁹ agāt. p ipi⁹
vita corporali fragili. et defectibili
conseruanda. exigūt a nobis multo forti⁹
deus ⁊ caritas p salute sua spūali sollicitudi-
nē gerē specialē. In hac enī extreā mortis
nccitate fidelis pbatur amic⁹. Quippe nullū
est op⁹ misericordie maius siue cōmodosi⁹
qđ ⁊ tantū apud deū meiti. ⁊ apliois frequē-
ter estimat. quēadmodū psonē nrī salua-
toris ihsū xpī si in trīs nobiscū degeret impē-
sum seruiciū corpale. Quāobriē cura fuit pñ-
ti scripto cōponere breuē quedā exhortacō-
nis modū habēdū circa eos q sūt in mortis
articulo cōstituti. valentē etiā gñalit oībus
catholicis ad artē et noticiā bene moriendi
cōgrēndā. Continet aut opusculū hoc bre-
ue qtuor pticulas scz exhortacōnes. interro-
gacōnes. oīones. ⁊ obseruacōnes

Prima ps cōtinet qtuor exhortacōnes

Prima exhortacio est. Amice dilecte
aut dilecta. cōsidera nos oēs sibiectos

esse potenti manui dei. et ipsi voluntati omnes
nos cuiuscumque conditionis aut status reges
principes diuites et pauperes. mortis tributum
soluere necesse est. Venimus in mundum pigri
non pro more. ut ex eo transieramus. non ut mansio
nem in eo stabiliamus. quoniam potius ut hic bene
et meritoque viuentes. et deo seruientes hor
ribiles inferni penas euitemus. et gloriam
eternam habeamus

Secunda exhortatio

Recognosce diligentem cum gratiarum actionem
a deo tibi concessa beneficia. quod etiam tibi in
hac extrema hora sui cognitionem dederit. nec
te morte subita preoccupauit. gratias pro
hijis et alijs innumeris donis nunc eidem re
fer. ad suam infinitam misericordiam confugiens
et commissis a te criminibus veniam humiliter posces

Sollicite cogita **Tercia exhortatio**
te in vita tua plurima delicta perpetrasse
quibus penam ferre meruisti. unde et huius infir
mitatis et mortis penas patienter tollerare
debes. rogas deum ut presentis doloris acerbitas
remissionem operetur peccatorum. et purgatorium hor
ribilis cruciatum in hac afflictione tua per suam
misericordiam commutet. Tollerabilius est namque
hic presentialiter quam in futuro puniri. quod si sit
corde confecto paciens penam necessariam tanquam
voluntariam ferens et omnem penam et culpam remittet

deus. certusq; paradysum introibis. alioqñ
per impacientiam eternam penam et dam-
pnacionem incurres. Quarta exhortacō

Super omnia in hac extrema hora con-
stitutus meditare circa tuam spūalem
salutem. nunq̃ enim fortassis in futurum
huius meditacionis occurreret oportunitas
omnem aliam sollicitudinē et rerum terre-
narū curam relinque. quas relinq̃ necesse
est. que etiam nec ab inferni precipicō cor-
ruentē eripe valēt. pleā fide te deo cōmitte
et ei qui omnipotens bonus et sapiens est
te. tua et tuorum regenda prebe. Omnem
preterea cogitatum tuū in eū dirige. astan-
tes solummodo et superstites rogans. vt
pro salute tua deum precibus exorent.

Secunda pticula sex habet int̃roga-
cioēs. Et Prima int̃rogacō est ista

Oglecte aut dilecta. vis tu mori et vi-
uere in soliditate fidei cristiane re-
spectu dei et dñi nr̃i ihu xp̃i tanq̃ ve-
rus fidelis et obediens sancte m̃ris eccl̃ie fili⁹
respondeat. volo. **S**cda int̃rogacō

Petis a deo veniam peccatorū tuorū om̃is-
sorū et om̃issorū que contra eiusdē
amorē. maiestātē atq; bonitatē egeis. Nec
eum put debebas honorasti. respondeat. peto

Abesne sincerū **Tercia interrogacio**
propositū et explicitā volūtatem vitam
tuā in melius commutare atq; corrigere. si vi
ta comes superfluerit. Rogas etiā deū vt tibi
graciā prestet hoc propositū continuādi verāq;
contritiōem habendi **Quarta interrogacio**

Es tu cōsciū tibi ip̄i alicui⁹ peccati mō
lis vel criminis de quo nō sis confessus
Optasne etiā cor tuū illuīari ad obliuionem
criminū si que sint habendā noticiā. et si tu
scires libet confiteri ea **Quinta interrogacio**

Us ablata p te restitui integralit̄ qntū
ad id teneris iuxta tuarū facultatū va
lorem. etiam vsq; ad omniū bonorū tuorū ces
sionē et renūciacōnem. vbi alias satisfactio
fieri nō valeret. et corā deo et homib; vīam
iniurie petis **Sexta interrogacio**

Indulges ex corde omnibus qui tibi no
cumentū intulerūt ob veneracōem et
amorē dñi nr̄i ihu xp̄i. a quo et vīam spe
ras. petis similiter indulgei tibi et remitti ab
hīs quos verbis aut factis lesisti. Ad has
omnes pmissas interrogacōnes affirmatiue
respondeat. volo. **Tercia p̄tula breues**

Primo dicat infir. **Illustrat oīōes**
mus ex corde deū orans. Deus me⁹
p̄ssime pater Misere mei. Deus

me⁹ pi⁹ssime pater. In man⁹ tuas comēdo
spiritū meum. pater misericordiāzū misericor
diā fac huic paupcule creaturē tue. Adiuua
me nūc etiā in hac vltiā nēcitāte. Succurre
dñe iā aie egēti et desolate. vt non a mali
gnis spiritib⁹ captiueſ. ⁊ a canib⁹ inferna
libus deuoreſ. Dulcissime ihu ob honorem
⁊ virtutē tue bñdictissime passiōis iube me
ēcipi intra numerū electoz⁹ tuoz⁹. Saluator
me⁹ ⁊ redēptor me⁹. redde me totū tibi non
me rennuas. ad te venio non me repellas

Dñe paradisū tuū postulo non ob valorem
meoz⁹ meritoz⁹ sed in virtute ⁊ efficacia tue
bñdictissime passiōis per quā me miserum
redimere voluisti ⁊ michi paradisū precio tui
sanguis emere dignatus es ipsum michi
conferre festina propter quem nec tue diuī
cie aut potentia minuentur nec ipse paradi
sus angustior aut minor inuenitur

Alutet postmodū beatissimā virginē
mariam dicens. Regina celozū mater
misericordie ofugiū pccozū recōsilia me vni
gemito filio tuo. ei⁹ demēciā p me indigno
peccatore interpella vt ob amorem tui mea
ēmittat crimina perducens in gloriā suam

Angelos de hīnc precibus inuitet inq̄
ens. Spiritus celozū angeli beatissimū

assistite queso michi migrati ex hoc seculo
et potent eripite me ab omnibus aduersario-
rum insidijs et aiam meam in vrm consortium
assumite. Tu precipue angele bone custos

Post hec inquratur ab infirmo cui me-
scorum vel sanctarum magis deuotus exti-
terit vt illi precem offerat dicendo. O gloriosis-
sime scē vel sancta singularē in te dū viuerē
spem et confidentiam reposui succurre nūc michi
in hoc extremo necessitatis articulo laboranti
nūc anxior supra modum. tps nūc instat et
hora. iam in adiutorium meum intende

Quarta ps quasdam obseruaciones edocet
vt sciatur quibus predictorum usus habendus sit

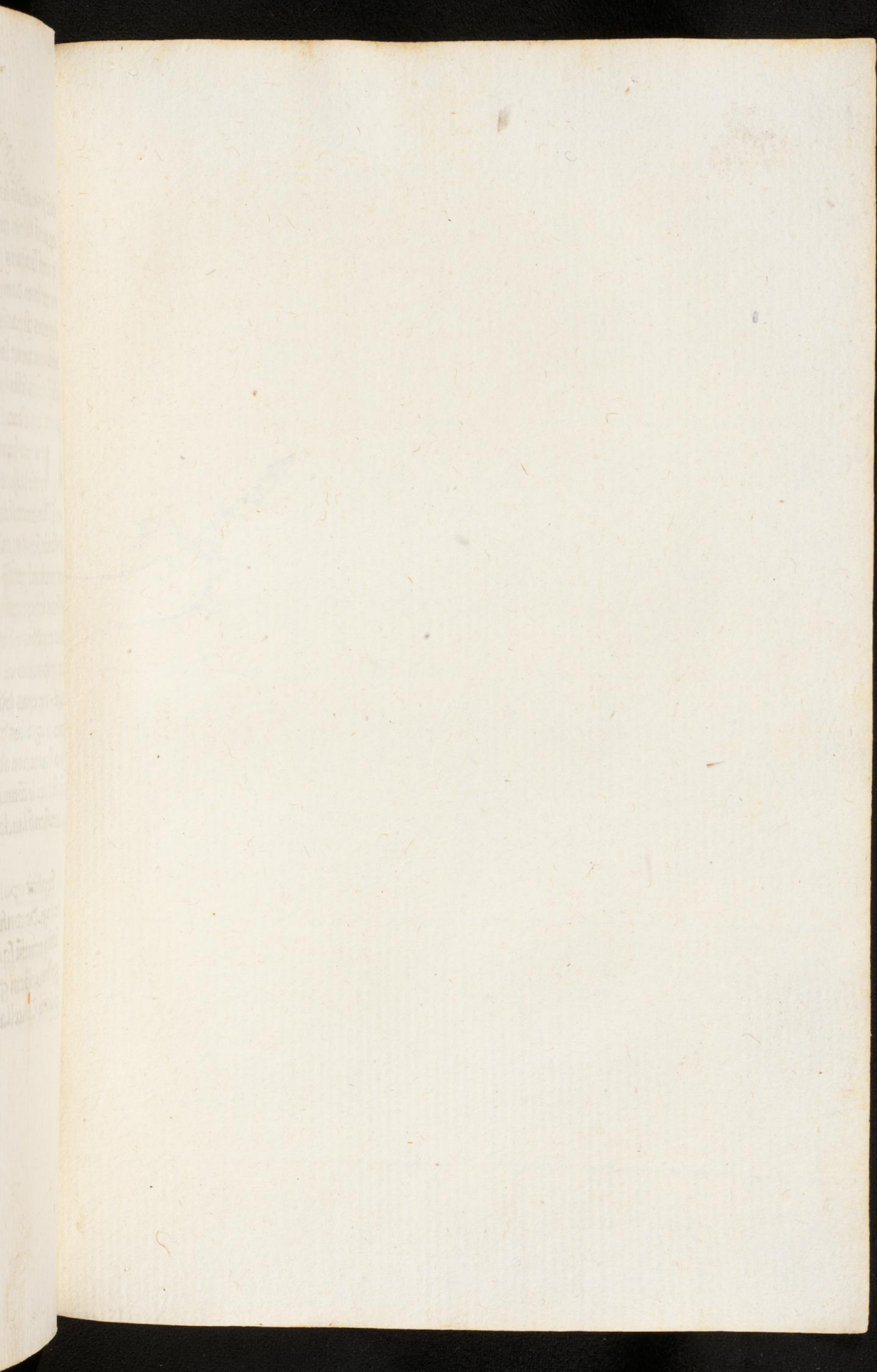
I paciens nondum eucharistiam aut
extremam unctionem suscepit. interroge-
tur. an eadem sacramenta deuote pa-
tus est recipe. Si etiam super interrogacionibus pre-
missis viximiliter appareant responsiones paci-
entis existere. remedium apponat quantum id
comodius fieri poterit. vel per ministracionem
sacramentorum confessionis. eucharistie. aut extre-
me unctionis vel eadem manifestando piculum
quod incurrat non plene satisfaciendo petitionibus
super fide sua et salute conscientie perlati. Moneatur
que vt decedat tanquam verus et fidelis christianus
Attendatur si infirmus ipse excoicationis

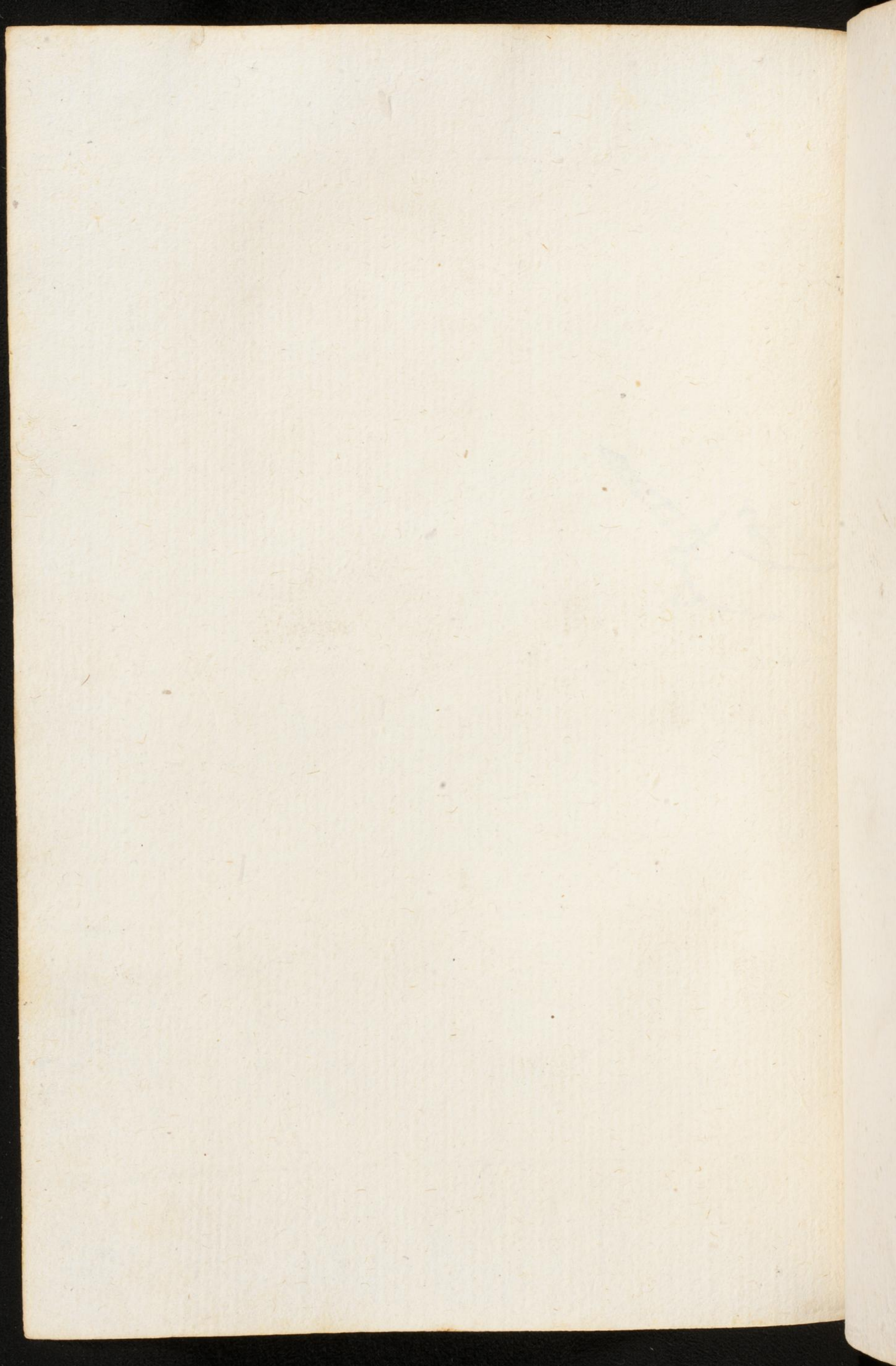
vinctulo astrictus teneat et propterea submit-
tat se totis viribus ordinacōi scē mris ecclie
vt absoluat. ¶ Si moritur? plixū tempōis
spaciū ad suā recollectionē habeat. ne mor-
te festina pueniat legende forent coram eo
ab astātib9 historie et oīes deuote. in q̄b9
san9 et viuēs ampli9 delectabat. vel recēsen-
da essent diuina pcepta vt pfundi9 medi-
tet si quid aduersus ea negligent oblitum
deliqueit vel psens corā eo instructio recite
Si paciens vsum loquēdi perdidit habet
tamen sanam et integram noticiam ad int̄-
rogaciones sibi factas vel oraciones coram
eo recitatas signo aliquo exteriori vel solo
cordis consensu respondeat hoc enim sufficit
ad salutem. ¶ Presētetur infirmo ymago
crucifixi vel alteri9 sancti quem san9 et inco-
lumis specialit̄ venerabat. Si non oīa p̄mis-
sa dici breuitas finat pponende sunt oraci-
ones. illa presertim q̄ saluatori nostro ihu
cristo dirigitur. Nullatenus aut minime si
fieri possit morientī amici carnales. vxor.
liberi. vel diuicie. ad memoriā r̄ducantur
nisi inquantum id erigit patientis spūalis
sanitas et dum alias conuenienter omitti
nequit. Non detur infirmo nimia spes corpo-
ralis salutis cōsequende. ingeratur potius

eidē p̄ma monitō fupius explicata. Sepe nā
q; per vnā talem inanē ⁊ falsam cōsolacōē
⁊ incertā sanitatis corpore cōfidentia certā
incurrit homo dampnacōnem. Quāp̄mo
hortandus est paciēs vt p contricōnem et
cōfessionem anime sanitatē pcuret q ⁊ ad
salutē corpis si sibi fuerit expediens valere
poterit ⁊ inde securior atq; quietior erit

Ouia vero frequentē corporā infirmitas
ex aīe languore ortum habet papa per
exp̄ssam decretalē cuilibet medico corporis
districte p̄cipit. ne cuiq; egroto corporeā cōfe
rat medicinā priusq; de spūalis medici con
fessoris scilic; requisicōne eūdem monuerit
Hinc expediēs vidētur vt in quib; libet pau
per; hospitalib; vel domib; dei statuto firma
retur. ne quis ibidē eger suscipi posset q nō
p̄mo ingressus die cōfessionem facēt vel p̄do
neo sacerdoti ad hoc ip̄m deputato paratus
cōfiteri se cōtinuo p̄ntaret sicut in domo dei
parisiensi laudabiliter obseruatur

ExPLICIT opusculū triptitū de p̄ceptis
decalogi. de confessione ⁊ de arte moriendi
Editū p̄ eximiū sacre teologie p̄fessorē Ma
gistrum **JOH**em gerson alme vniuersitatis
parisiē Cancellarium

(Colon. vlt. Zell)

Hain 7640.

In prologo
x duentis man
riles vult po
ne gerion. do
mu ac. Canell

Hecus m
cunat n
compito n
ind n deus an

hergam? itaq; vide
as apibus pmut. a
fauor colligere. et
alia formam qua
alucolo d'ipant
singulor. Sub v
in eam. agnosc
de materia apibus
dunt. puto d'it p
et hinc p'vener. Post
d'it hinc p'vener. Post
admon colligere
opi suo p'vener
in huc mod p'vener
ip diute m'vener
qua addm. et
m'vener. et p'vener